ו שׁוֹר וּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ואם חצר) בְּשֵׁם רַשׁ"י (שם ד"ה אין יוצאין). ז רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ג ח"ז). ח רַ"י אַבּוּהַב וְהָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה (ח"א סי' צו). ט סְמַ"ק סִימָן רפ"ב. י טוּר וְתוֹסָפוֹת שָׁם בִּפְסָחִים (ד"ה וכן). כ רַ"י אַבּוּהַב (ד"ה צריך שיהיו) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי וּבְשֵׁם רַב אַחָא וְשָׁכֵן כָּתוּב בְּאַרְחוֹת חַיִּים. ל הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת פֶּרֶק י"א מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (אות א) שֶׁכֵּן פָּסַק רַ"מ (תשו' מהר"ם מרוטנבורג ד"פ סי' א' טז). מ שָׁם (בהג' מיימוניות) דַּעְתּוֹ הָאַחֲרוֹנָה וְלָזֶה הִסְכִּים בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתוב בהגהת מיימון).

ו שֶׁאֵין הָרֹב נִגְרָר אַחַר הַיָּחִיד: יח [ז]אִם קְצָת הָעֲשָׂרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת [*] (נז) וּקְצָתָם בָּעֲזָרָה, (נח) אֵינָם מִצְטָרְפִים: יט (נט) * [ח]שְׁלִיחַ צִבּוּר בַּתֵּבָה וְתִשְׁעָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת מִצְטָרְפִין, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה וּרְחָבָה אַרְבָּעָה וְיֵשׁ לָהּ מְחִיצוֹת גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּטֵלָה לְגַבֵּי בֵּית הַכְּנֶסֶת. [א]ט[ו]וְיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב * דְּהָנֵי מִילֵּי כְּשֶׁאֵין הַמְּחִיצוֹת מַגִּיעוֹת לְתִקְרַת הַגַּג: כ [י]הָיוּ עֲשָׂרָה בְּמָקוֹם אֶחָד וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה, אֲפִלּוּ מִי (ס) שֶׁאֵינוֹ עִמָּהֶם (סא) יָכוֹל (טז) לַעֲנוֹת. (סב) * [כ]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ (סג) שֶׁלֹּא יְהֵא מַפְסִיק (סד) טִנּוּף אוֹ (יז) [יז] (סה) עַכּוּ"ם: כא * [ל]עִיר שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא עֲשָׂרָה וְאֶחָד מֵהֶם רוֹצֶה לָצֵאת בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים, מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִשָּׁאֵר אוֹ לְהַשְׂכִּיר אַחֵר (סו) בִּמְקוֹמוֹ. וְאִם הֵם (סז) אַחַד עָשָׂר וְרוֹצִים לָצֵאת שְׁנַיִם, יַשְׂכִּירוּ שְׁנֵיהֶם אֶחָד בְּשֻׁתָּפוּת בִּמְקוֹמָם, וּשְׁנֵיהֶם יִפְרְעוּ בְּשָׁוֶה. וְאִם אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר, פּוֹרְעִין (סח) [מ]חֶצְיוֹ לְפִי (יח) מָמוֹן וְחֶצְיוֹ לְפִי נְפָשׁוֹת, * וּשְׂכַר הַחַזָּן (סט) עַל הַיּוֹצְאִים כְּעַל הַנִּשְׁאָרִים. הַגָּהּ: וְאֵין חִלּוּק בֵּין אִם רוֹצֶה לֵילֵךְ זְמַן אָרוֹךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יח [בשו"ע] וּקְצָתָן בָּעֲזָרָה אֵינָם מִצְטָרְפִין. וְכָתַב הָרַ"ש בֶּן הָרַשְׁבַּ"ץ סִימָן ל"ז אֲפִלּוּ רוֹאִין זֶה אֶת זֶה. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ח) כָּתַב דְּהָרַשְׁבָּ"א (ח"א) סִימָן צ"ו לֹא כָּתַב כֵּן, אַךְ הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב רַק בְּדֶרֶךְ אֶפְשָׁר: כ [יז] עַכּוּ"ם. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטַב. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (ס"ק טו) כָּתַב שֶׁבְּבֵית דָּוִד (סי' לב) חוֹלֵק, וְכָתַב דְּהֵינוּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאֵין חִלּוּק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הַיֵּטַב

כ (טז) לַעֲנוֹת. יָחִיד שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמָצָא צִבּוּר שֶׁכְּבָר הִתְחִילוּ לַעֲנוֹת קְדֻשָּׁה אוֹ אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא, כָּל שֶׁלֹּא הִשְׁלִימוּ מֻתָּר לוֹ לַעֲנוֹת עִמָּהֶם. בְּאֵר שֶׁבַע וְהָרַמַ"ע (סי' קיב), וְכֵן כָּתַב הָרַמָ"א סִימָן נ"ו (ס"א) עַיֵּן שָׁם: (יז) עַכּוּ"ם. רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁלֹּא יְהֵא עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים מַפְסֶקֶת, אֲבָל עוֹבֵד כּוֹכָבִים אֵינוֹ מַפְסִיק. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טו), וְכֵן כָּתַב דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן קפ"ט: כא (יח) מָמוֹן. הַמְעַיֵּן בְּהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת (תפילה פי"א אות א) יִרְאֶה שֶׁטָּעוּת סוֹפֵר הוּא, דְּבָזֶה (אֵין) פּוֹרְעִין בְּשָׁוֶה שֶׁכָּל אֶחָד מְחַיָּב לְהַעֲמִיד אִישׁ בִּמְקוֹמוֹ. וְאִם אֵין דָּרִים בַּיִּשּׁוּב אֶלָּא שְׁמוֹנָה, אָז שׁוֹכְרִין שְׁנַיִם וּפוֹרְעִים חֶצְיוֹ לְפִי מָמוֹן וְחֶצְיוֹ לְפִי נְפָשׁוֹת, כִּי הָעֲנִיִּים יְכוֹלִים לָלֶכֶת לָעִיר הַסְּמוּכָה, וְהָעֲשִׁירִים אֵינָם יְכוֹלִים לְהָנִיחַ בֵּיתָם וּרְכוּשָׁם. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טו) עַיֵּן שָׁם. כָּתַב מַהֲרִי"ל בִּתְשׁוּבָה סִימָן (קי"ד) [ק"ז] אִם הוּא אָנוּס

בֵּאוּר הֲלָכָה

יט * שְׁלִיחַ צִבּוּר בַּתֵּבָה וְכוּ' מִצְטָרְפִין. עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שֶׁכָּתַב דְּיֵשׁ לִדְחוֹת כָּל הָרְאָיוֹת שֶׁהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתב רבינו הגדול) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (שם) לָזֶה. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי שֶׁאֲפִלּוּ לְפִי דַּעַת הַגְּרָ"א אֵין לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה רַק לְעִנְיַן צֵרוּף, אֲבָל לְעִנְיַן תְּפִלָּה בְּצִבּוּר לְעִנְיַן הַשַּׁמָּשׁ שֶׁעוֹמֵד שָׁם יֵשׁ לְהָקֵל, דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הָרַדְבַּ"ז לְהָקֵל לְעִנְיָן זֶה אֲפִלּוּ בְּחֶדֶר שֶׁלִּפְנִים מִן הַבַּיִת, וּכְמוֹ שֶׁהֵבֵאתִי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּסָעִיף קָטָן נ"ח עַיֵּן שָׁם:

* דְּהָנֵי מִילֵּי וְכוּ'. דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ דְּבָטֵל לְגַבֵּי בֵּית הַכְּנֶסֶת, עַל כֵּן הָוֵי כִּשְׁנֵי בָּתִּים בִּפְנֵי עַצְמָן, כִּי זוֹ גְּרִיעָא מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר בִּקְטַנָּה וְצִבּוּר בִּגְדוֹלָה הַמְבֹאָר בְּסָעִיף י"ז דְּמִצְטָרְפִין, דְּהָתָם הַקְּטַנָּה פָּרוּץ בְּמִלּוּאָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה. וּלְפִי דַּעְתָּם הוּא הַדִּין אִם אַחַר שֶׁאֵינוֹ שְׁלִיחַ צִבּוּר הוּא בְּתוֹךְ הַתֵּבָה גַּם כֵּן דִּינוֹ הָכִי, כֵּיוָן שֶׁבִּלְתּוֹ אֵין עֲשָׂרָה וְכִדְמוּכָח בְּבֵית יוֹסֵף (שם), אַךְ אִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הוּא בְּתוֹךְ הַתֵּבָה הוּא גְּרִיעָא יוֹתֵר, דַּאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ עֲשָׂרָה בִּלְתּוֹ לְמַטָּה גַּם כֵּן לֹא יוּכַל לְהוֹצִיאָן יְדֵי חוֹבָתָן בְּקַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה, כֵּיוָן שֶׁאֵין מִנְיָן בַּמָּקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד שָׁם, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בִּפְרִי מְגָדִים (שם ס"ק יג) וְהָעִתְּקְתִּיו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן נ"ו:

כ * וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא מַפְסִיק טִנּוּף. נִרְאֶה לִי דְּמֵי רַגְלַיִם לְכוּלֵּי עָלְמָא אֵינוֹ מַפְסִיק בָּזֶה, וְרַק צָרִיךְ לְהַרְחִיק מִמֶּנּוּ כְּדִין הַרְחָקָה:

כא * עִיר שֶׁאֵין בָּהּ וְכוּ' מְחַיְּבִין. נִרְאֶה לִי אִם הֻרְגְּלוּ מִקַּדְמַת דְּנָא לֵילֵךְ לָעִיר הַסְּמוּכָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם קִבּוּץ גָּדוֹל וְהַתְּפִלָּה הִיא בְּרֹב עַם, וְעַכְשָׁיו רוֹצִים תִּשְׁעָה לִשְׁכֹּר שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לֵילֵךְ לְהָעִיר, וְהָעֲשִׁירִי מְמָאֵן, בָּזֶה אֵין יְכוֹלִין לְכֻפּוֹ לְדַעְתָּם, וּמִלְּשׁוֹן הַמָּרְדְּכַי פֶּרֶק קַמָּא דְּבָבָא בָּתְרָא (סי' תעח) יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה לָזֶה:

* וּשְׂכַר הַחַזָּן. לִכְאוֹרָה קָאֵי זֶה דַּוְקָא עַל מַה שֶּׁלְּמַעְלָה שֶׁהָיוּ אַחַד עָשְׂרֵה, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר עֲבוֹדַת הַיּוֹם דְּאֶיְירֵי שֶׁיָּצְאוּ בְּאֹפֶן שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁכֹּר אַחַר בִּמְקוֹם זֶה, שֶׁנִּשְׁאַר פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, אֲבָל אִם הִשְׁאִיר מִנְיָן אַחֲרָיו, אֵין צָרִיךְ לָתֵת שְׂכַר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, דְּכֵיוָן שֶׁהוּא מֻתָּר לִהְיוֹת שֶׁלֹּא בְּבֵיתוֹ בַּזְּמַן הַזֶּה, וְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הוּא רַק עַל יָמִים נוֹרָאִים, לָמָּה יִתֵּן. אֲבָל אִם כֵּן יִקְשֶׁה מְאֹד לָמָּה כָּתַב הַמְחַבֵּר עַל הַיּוֹצְאִים כְּעַל הַנִּשְׁאָרִים, לֹא יִהְיוּ צְרִיכִים לִתֵּן אֵלּוּ הַשְּׁנַיִם שֶׁאֵינָם בְּבֵיתָם רַק כְּפִי חֶשְׁבּוֹן אֶחָד, דְּאַף שֶׁאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם בְּבֵיתָם הָיָה מִתְחַלֵּק שְׂכַר הַחַזָּן עַל אַחַד עָשָׂר אֲנָשִׁים, מִכָּל מָקוֹם עַתָּה שֶׁאֵינֶנּוּ בְּבֵיתוֹ וְאֵינֶנּוּ נֶהֱנֶה מֵהַחַזָּן כְּלָל רַק מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּעְבֵּד לְהַמִּנְיָן, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים יוֹתֵר מִכְּפִי חֶשְׁבּוֹן שֶׁהָיָה מֻטָּל עַל מִנְיָן, אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּלָאו דַּוְקָא קָאָמַר הַשַּׁלְחָן עָרוּךְ עַל הַיּוֹצְאִים כְּעַל הַנִּשְׁאָרִים, וְלֹא בָּא רַק לוֹמַר שֶׁאַף שֶׁאֵינֶנּוּ בְּבֵיתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לִפְטֹר עַצְמוֹ. וְאוּלַי דְּלֹא כְּסֵפֶר עֲבוֹדַת הַיּוֹם, אֶלָּא שֶׁיִּסְבֹּר הַמְחַבֵּר דַּאֲפִלּוּ אִם הִשְׁאִיר מִנְיָן בְּבֵיתוֹ מְחַיָּב גַּם כֵּן לִתֵּן שְׂכַר הַחַזָּן, דְּהוּא מִכְּלַל צָרְכֵי הָעִיר, דּוּמְיָא דְּבֵית חֲתָנוּת אוֹ מִקְוֶה הַמְבֹאָר בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קס"ג סוֹף סָעִיף ג' בַּהַגָּ"ה, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בִּתְשׁוּבַת מַהֲרִי"ל (סי' קז) דְּמַשְׁמַע כַּעֲבוֹדַת הַיּוֹם, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מוֹצִיא אֲפִלּוּ אוֹתָם שֶׁהֵם אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת וְשׁוֹמְעִין וּמְכַוְּנִין, וְגַם הוּא מְכַוֵּן שֶׁיּוֹצִיא כָּל הַשּׁוֹמְעִים: יח (נז) וּקְצָתָם בָּעֲזָרָה. הוּא הַדִּין אֲפִלּוּ (נט) אִם תִּשְׁעָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְיָחִיד בָּעֲזָרָה. כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (שם ס"ק יב) דְּהַהִיא דְּסָעִיף י"ז וְי"ח וְי"ט מַיְירֵי בְּשֶׁאֵינָן רוֹאִין זֶה אֶת זֶה, דִּבְרוֹאִין זֶה אֶת זֶה אֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי בָּתִּים מַמָּשׁ מִצְטָרְפִין, דּוּמְיָא דְּזִמּוּן לְקַמָּן בְּסִימָן קצ"ה (ס"א), (פ) וְיֵשׁ מַחְמִירִין אֲפִלּוּ בְּרוֹאִין, וּבִמְקוֹם הַדְּחָק אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל: (נח) אֵינָם מִצְטָרְפִין. מִשּׁוּם דְּאֵין שָׁם פִּרְצָה, וְהַפֶּתַח גּוּפָא, אֲפִלּוּ (פא) אֵין שָׁם דֶּלֶת כִּמְחִיצָה חֲשׁוּבָה, וְהָוֵי לֵיהּ שְׁנֵי בָּתִּים. וְכָתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל ל ס"א) לְפִי זֶה, כְּשֶׁיֵּשׁ בַּיִת וְלִפְנִים הֵימֶנּוּ חֶדֶר, וְהַחֶדֶר הַהוּא אֵינוֹ פָּרוּץ בְּמִלּוּאוֹ, הַמִּתְפַּלֵּל שָׁם כְּאִלּוּ מִתְפַּלֵּל בִּיחִידִי, וְרַק קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה יָכוֹל לַעֲנוֹת כְּדִלְקַמָּן בְּסָעִיף כ'. וּבִתְשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז סִימָן תר"נ מָצָאתִי שֶׁכָּתַב דְּזֶה דַּוְקָא לְעִנְיַן צֵרוּף, אֲבָל שֶׁיִּהְיֶה כְּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, אִם אֵין לַחֶדֶר פֶּתַח אַחַר רַק דַּוְקָא דֶּרֶךְ הַבַּיִת הַגָּדוֹל, חֲשִׁיב כְּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר: יט (נט) שְׁלִיחַ צִבּוּר בַּתֵּבָה. הוּא הַדִּין אַחַר דְּמִצְטָרֵף, וְנָקֵט שְׁלִיחַ צִבּוּר, דְּלֹא נֵימָא דְּכֵיוָן שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהוֹצִיאָן יְדֵי חוֹבָתָן מִגְרַע גָּרַע: כ (ס) שֶׁאֵינוֹ עִמָּהֶם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ הוּא בְּבֵית אַחַר (סג) רָחוֹק לְגַמְרֵי, שֶׁכֵּיוָן שֶׁעֲשָׂרָה הֵם בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, וְאָז אֲפִלּוּ מְחִיצָה שֶׁל בַּרְזֶל אֵינָהּ מַפְסֶקֶת בֵּין כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְצָרֵף עַצְמוֹ עִם אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם הַשּׁוֹכֵן בְּתוֹךְ אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה: (סא) יָכוֹל לַעֲנוֹת. אָמֵן וְאָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא וּקְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ, וְכֵן (סג) יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּתְּפִלָּה אִם אֵינוֹ בָּקִי: (סב) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ. [ב]מִדְּכָתַב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דִּין זֶה בִּלְשׁוֹן וְיֵשׁ אוֹמְרִים מַשְׁמַע דְּדִין זֶה לֹא פְּסִיקָא לֵיהּ, (סד) וְכֵן מַשְׁמַע מֵהָרַמָ"א בְּסִימָן ע"ט סָעִיף א' בַּהַגָּ"ה דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כֵּן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם שָׁם (סק"ג). וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (שם) שֶׁכָּתַב דְּנִרְאָה לוֹ דְּאָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא וּקְדֻשָּׁה יַעֲנֶה, דְּהָוֵי רַק פְּסוּקִים, אֲבָל בָּרְכוּ לֹא יַעֲנֶה. וְעַיֵּן בִּלְבוּשֵׁי שְׂרָד: (סג) שֶׁלֹּא יְהֵא. וַאֲפִלּוּ (סה) אָמֵן אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲנוֹת לְדַעָה זוֹ אִם הוּא מַפְסִיק: (סד) טִנּוּף. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ (סו) הוּא מְרֻחָק מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, דִּבְעָלְמָא מֻתָּר עַל יְדֵי הַחְזָרַת פָּנָיו אִם אֵינוֹ מַגִּיעַ לוֹ הָרֵיחַ רַע, וְהָכָא אֵינוֹ מוֹעִיל, כֵּיוָן שֶׁהוּא מַפְסִיק בֵּין הָעֲשָׂרָה וּבֵין זֶה שֶׁרוֹצֶה לְהִצְטָרֵף עִמָּהֶם, הוּא מַפְסִיק בֵּין הַשְּׁכִינָה וְגוֹרֵם לַשְּׁכִינָה שֶׁאֵינָהּ שׁוֹרָה בְּכָאן: (סה) עַכּוּ"ם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים (סז) [ג]אוֹ עוֹבֵד כּוֹכָבִים: כא (סו) בִּמְקוֹמוֹ. שֶׁכֵּיוָן (סח) שֶׁמִּנְהָג בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ אוֹתָם שֶׁאֵין לָהֶם מִנְיָן שָׁלֵם כָּל הַשָּׁנָה שׁוֹכְרִין לָהֶם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם בְּיָמִים נוֹרָאִים אוֹ הוֹלְכִים לִמְקוֹם מִנְיָן, הֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְסֵפֶר תּוֹרָה וּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁבְּנֵי הָעִיר כּוֹפִין זֶה אֶת זֶה: (סז) אַחַד עָשָׂר וְרוֹצִים. וְהוּא הַדִּין שְׁנַיִם עָשָׂר (סט) וְרוֹצִים שְׁלֹשָׁה לָצֵאת, אוֹ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר וְרוֹצִים אַרְבָּעָה לָצֵאת, צְרִיכִים כֻּלָּם לִשְׂכֹּר אֶחָד בְּשֻׁתָּפוּת: (סח) חֶצְיוֹ וְכוּ'. הָאַחֲרוֹנִים (ע) כָּתְבוּ דְּטָעוּת סוֹפֵר הוּא, דְּבָזֶה פּוֹרְעִין שְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה, שֶׁכָּל אֶחָד מְחַיָּב לְהַעֲמִיד אִישׁ בִּמְקוֹמוֹ, שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיָה מִנְיָן שָׁלֵם וְאֵין רַשַּׁאי לְבַטֵּל הַמִּנְיָן. וְהָא דְּנוֹתְנִין חֶצְיוֹ לְפִי מָמוֹן הַיְנוּ כְּשֶׁאֵין דָּרִים בַּיִּשּׁוּב אֶלָּא שְׁמוֹנָה, דִּצְרִיכִין לִשְׂכֹּר שְׁנַיִם, דְּאָז תַּלְיָא גַּם לְפִי מָמוֹן, כִּי הָעֲנִיִּים יְכוֹלִים לָלֶכֶת לָעִיר הַסְּמוּכָה, וְהָעֲשִׁירִים אֵין יְכוֹלִים לְהַנִּיחַ בֵּיתָם וּרְכוּשָׁם: (סט) עַל הַיּוֹצְאִים. מִי (עא) שֶׁאֵינוֹ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יח (נט) לְבוּשׁ: (פ) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ולחוץ): (פא) פְּרִי מְגָדִים (שם ס"ק טו): כ (סג) מִתּוֹסָפוֹת (סוֹטָה ל"ט עַמּוּד א' (ד"ה מחיצה)): (סג) תּוֹסָפוֹת (שָׁם). וּמַה שֶׁכָּתַבְתִּי אִם אֵינוֹ בָּקִי, מְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן קכ"ד (ס"א): (סד) לְבוּשֵׁי שְׂרָד: (סה) מוּכָח מִמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ע"ט סָעִיף קָטָן ג': (סו) פָּשׁוּט: (סז) לְבוּשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יח) וּפְרִי מְגָדִים (שם ס"ק טו) וְדָרֶךְ הַחַיִּים (דיני קדיש בעשרה ס"ח): כא (סח) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתוב בהגהת מיימון): (סט) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יט): (ע) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טז): (עא) מַהֲרִי"ל (סי' קז):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו"ע הרב (סכ"א) פסק כדעה הראשונה. ב] אבל בשו"ע הרב (סכ"ב) הביא את דברי השו"ע, וכתב שיש לחוש לדבריו. ג] ובשו"ע הרב (שם) כתב רק עבודה זרה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

קָדָם יוֹם טוֹב אוֹ לֹא, כָּל שֶׁלֹּא יָחַזֹר בְּיוֹם טוֹב (מהרי״ל סימן (תכ״ז) [ק״ז]): **כב** [נ]אֵין כּוֹפִין לְהַשְׁכִּיר לְהַשְׁלִים מִנְיָן, כִּי אִם (ע) בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים וּכְגוֹן שֶׁאֵין חֲסֵרִים כִּי אִם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם, אֲבָל אִם כֵּן מִנְהָג קָבוּעַ וּמְפֻרְסָם בָּעִיר לָכֻף לְהַשְׁכִּיר אֲפִלּוּ בְּחֶסְרוֹן שְׁלשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה. [ס]אִם יֵשׁ מִנְיָן (עא) מְיוּשָׁבֵי הָעִיר, כּוֹפִין (עב) לְשָׂכֹר חַזָּן. הַגָּהָה: וְכֵן בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְיָן תָּמִיד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, (יט) כּוֹפִין זֶה אֶת זֶה בְּקִנָּסוֹת שֶׁיָּבאוּ תָּמִיד מִנְיָן לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל (עג) הַתָּמִיד (תשובת ריב״ש סימן תקי״ח). וְעַיִן לְקַמָּן רֵישׁ סִימָן ק״ן אִם כּוֹפִין זֶה אֶת זֶה לִבְנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת:

נ מהרי״ק שרש קי״ג. ס כתבי מהר״ר ישראל (תוספת הדשן ח״ב) סימן רמ״ג.

א שבת קי״ט (ע״ב) לפרוש רש״י שם (ד״ה בכל כחו) ורבנו יונה בפרק ג׳ דברכות (יג: ד״ה בכל כחו).

נו דִּין עֲנִיַּת הַקַּדִּישׁ עַל יְדֵי הַקָּהָל. וּבוֹ ה׳ סְעִיפִים:

א (א) [א]יֵשׁ לְכַוֵּן בַּעֲנִיַּת (ע) [א] (ב) הַקַּדִּישׁ. הַגָּהָה: (ג) וְלֹא יַפְסִיק בֵּין יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא

בְּאֵר הֵיטֵב

שְׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְבוֹא בְּמְדִינָה, פָּטוּר אֲפִלּוּ הִגִּיעַ בְּכָר זְמַן הֶרְגֵּל, וְדַוְקָא אִם הוּא אָנוּס מֵמֶּשׁ, אֲבָל אִם מֵחֲמַת חוֹבַת מָמוֹן אוֹ פְּשִׁיעָה לֹא יוּכַל לְבוֹא, לֹא יַפְסִידוּ חֲבֵרָיו חֶלְקָם. וְכָל זֶה לְעִנְיַן הַשְׁלָמַת הַמִּנְיָן וּשְׁכִירוּת הַחַזָּן, אֲבָל אִתְרוֹג לֹא דָּמֵי לְכָל הָנֵי עִנְיָן (ס״ק מא). (עב) יְשׁוּבִים הַצְּרִיכִים לִשְׂכֹּר מִנְיָן וְחַזָּן, וְיֵשׁ סְבִיבוֹת שֶׁרְגִילִין לָבוֹא שָׁם גַּם כֵּן עִם בְּנֵי בֵיתָם, אֵינָם צְרִיכִים לִתֵּן כְּלוּם לְהַיְשׁוּב, דְּאִי בְּעוּ יָשְׁבוּ בְּמְקוֹמָן אוֹ יִלְכוּ לְעִיר אַחֶרֶת, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז): **כב** (יט) **כּוֹפִין זֶה אֶת זֶה בְּקִנָּסוֹת.** אַף עַל פִּי שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ מִלְּמוּדָם בִּשְׁבִיל זֶה. מַהֲרַ״שׁ (מגרשסט, סי׳ תלב). וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כ״ה סָעִיף קָטָן ב׳ מָה שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּשֵׁם מַהֲרַ״ם לוּבְלִין (סי׳ לז):

א (ע) הַקַּדִּישׁ. כָּתוּב בְּסֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ נח) מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד שֶׁרָאָה לְחָסִיד אַחַר בְּמוֹתוֹ וּפָנָיו מוֹרִיקוֹת, אָמַר לוֹ לָמָּה פָּנֶיךָ מוֹרִיקוֹת, אָמַר לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיִיתִי מְדַבֵּר בְּשָׁעָה

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] הַקַּדִּישׁ. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סי׳ נה סק״ט) בְּשֵׁם מַהֲרַ״י מוּלְכּוֹ אֲבָל אִם מֵחֲמַת חוֹבַת מָמוֹן אוֹ פְּשִׁיעָה לֹא יוּכַל לָבוֹא, לֹא יַפְסִידוּ חֲבֵרָיו חֶלְקָם. וְכָל זֶה לְעִנְיַן מִנְיָן, אֲבָל לְעִנְיַן אֶתְרוֹג עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרנ״ח סָעִיף ט׳, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם). יְשׁוּבִים הַצְּרִיכִים לִשְׂכֹּר מִנְיָן וְחַזָּן וְיֵשׁ סְבִיבוֹת שֶׁרְגִילִין לָבוֹא גַּם כֵּן שָׁם עִם בְּנֵי בֵיתָם, אֵין צְרִיכִים לִתֵּן כְּלוּם לְהַיְשׁוּב, דְּאִי בְּעוּ יָשְׁבוּ בְּמְקוֹמָן אוֹ יִלְכוּ לְעִיר אַחֶרֶת, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז): **כב** (יט) **כּוֹפִין זֶה אֶת זֶה בְּקִנָּסוֹת.** אַף עַל פִּי שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ מִלְּמוּדָם בִּשְׁבִיל זֶה. מַהֲרַ״ש (מגרשסט, סי׳ תלב). וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כ״ה סָעִיף קָטָן ב׳ מָה שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּשֵׁם מַהֲרַ״ם לוּבְלִין (סי׳ לז):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יָכוֹל לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ מֵחֲמַת אֹנֶס, שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לָבוֹא בַּמְּדִינָה, פָּטוּר אֲפִלּוּ הִגִּיעַ זְמַן הֶרֶגֶל, וְדַוְקָא אִם הוּא אָנוּס מֵמֶּשׁ, אֲבָל אִם מֵחֲמַת חוֹב מָמוֹן אוֹ פְּשִׁיעָה לֹא יוּכַל לָבוֹא, לֹא יַפְסִידוּ חֲבֵרָיו חֶלְקָם. וְכָל זֶה לְעִנְיַן הַשְׁלָמַת הַמִּנְיָן וּשְׁכִירוּת הַחַזָּן, אֲבָל אֶתְרוֹג לֹא דָּמֵי לְכָל הָנֵי עִנְיָן (ס״ק מא). (עב) יְשׁוּבִים הַצְּרִיכִים לִשְׂכֹּר מִנְיָן וְחַזָּן, וְיֵשׁ סְבִיבוֹת שֶׁרְגִילִין לָבוֹא שָׁם גַּם כֵּן עִם בְּנֵי בֵיתָם, אֵינָם צְרִיכִים לִתֵּן כְּלוּם לְהַיְשׁוּב, דְּאִי בְּעוּ יָשְׁבוּ בְּמְקוֹמָן אוֹ יִלְכוּ לְעִיר אַחֶרֶת, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם). **כב** (ע) **בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אִם יֵשׁ שְׁמוֹנָה אוֹ תִּשְׁעָה אֲנָשִׁים, יְכוֹלִים לָכוֹף אֶחָד לַחֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא לְהִשָּׁאֵר פֹּה לְהִתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת, אֲבָל אִם מִי מֵהֶן רוֹצֶה לֵילֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִנְיָן, (עג) אֵין יְכוֹלִין לְכָפּוֹ כְּלָל: (עא) **מְיוּשָׁבֵי הָעִיר.** אֲפִלּוּ אֵין דָּר בָּעִיר (עד) רַק שְׁלשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה בַּעֲלֵי בָּתִּים, אִם יֵשׁ לָהֶם מִשְׂרָתִים וּמְלַמְּדִים לְמַלְאוֹת הַמִּנְיָן: (עב) **לִשְׂכֹּר חַזָּן.** כְּדֵי שֶׁיּוֹצִיאֵם יְדֵי חוֹבָתָם בְּבָרְכוּ וּקְדֻשָּׁה וּכְהַאי גַּוְנָא, וַאֲפִלּוּ (עה) כָּל הַשָּׁנָה כּוֹפִין לָזֶה: (עג) **הַתָּמִיד.** כִּי כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ מִנְיָן בְּעִירָם חָל עֲלֵיהֶם חוֹבַת הַמִּצְוָה. וּבְקֶהִלּוֹת קְטַנּוֹת (עו) יֵשׁ לְכוֹף הַבַּחוּרִים וְהַלּוֹמְדִים שֶׁיִּלְכוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְיָן תָּדִיר, כִּי זְמַן תּוֹרָה לְחוּד, וְדַוְקָא קְהִלּוֹת גְּדוֹלוֹת אָז יֵשׁ לַלּוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל בְּמָקוֹם לִמּוּדָם, שֶׁיֵּשׁ בָּלָאו הָכִי בְּבֵית הַכְּנֶסֶת צִבּוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקִבּוּץ קָטָן מֵהֶם. אָמְרוּ חַזַ״ל (ברכות מז:) שָׁרְבִי אֱלִיעֶזֶר בָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מָצָא שָׁם עֲשָׂרָה, וְשָׁחַרר עַבְדּוֹ וְהִשְׁלִימוֹ לַעֲשָׂרָה, כְּדֵי לְהוֹצִיא רַבִּים יְדֵי חוֹבָתָם בְּקִבּוּשָׁה, מִזֶּה נִלְמוֹד דְּכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יִתְעַצֵּל הָאָדָם בְּטִרְחָא בְּעָלְמָא לְקַבֵּץ מִנְיָן לִתְפִלָּה, וְכַמָּה גְּדוֹלָה הִיא מִצְוַת הָאִישׁ שֶׁדִּירָתוֹ בִּמְקוֹם קִבּוּץ קָטָן, כְּשֶׁרוֹאֶה לְקַבֵּץ תָּמִיד הַמִּנְיָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הַתָּמִיד, כִּי אֲפִלּוּ מִי שֶׁהוּא רַק מְצַשָּׂרָה הָרִאשׁוֹנִים אָמְרוּ חַזַ״ל (שם) שֶׁנּוֹטֵל שָׂכָר נֶגֶד כָּל הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם, קַל וָחֹמֶר בָּזֶה שֶׁהוּא עָמֵל לְקַבְּצָם גַּם כֵּן, וְאָמְרוּ חַזַ״ל (יומא פז.) כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ:

א (א) **יֵשׁ לְכַוֵּן.** כִּי אָמְרוּ חַזַ״ל (שבת קיט:) כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל כֹּחוֹ קוֹרְעִין לוֹ גְּזַר דִּינוֹ, וּפָרְשׁוּ הָרִאשׁוֹנִים דִּרְשׁוֹנָם לוֹמַר ׳בְּכָל כֹּחוֹ׳ בְּכָל כַּוָּנָתוֹ וּבְכָל אֵיבָרָיו, דְּהֵיְנוּ שֶׁיֹּאמְרֶנָּה בְּלֵב וָנֶפֶשׁ וְלֹא רַק כְּמוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו וְלִבּוֹ בַּל עִמּוֹ. גַּם (ס) יְכַוֵּן לִשְׁמֹעַ הַקַּדִּישׁ מִפִּי הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, כְּדֵי שֶׁיֵּדַע עַל מַה הוּא עוֹנֶה אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא וְאָמֵן שֶׁאַחַר דַּאֲמִירַן בְּעָלְמָא. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לְזָהֵר מְאֹד וּמְאֹד שֶׁלֹּא לְהָשִׂיחַ בְּאֶמְצַע קַדִּישׁ אוֹ קְדֻשָּׁה, וְכִדְאִיתָא בְּמַסֶּכֶת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, דְּרַבִּי חֲמָא אַשְׁכְּחֵיהּ לְאֵלִיָּהוּ בְּכַמָּה אַלְפֵי גְּמָלִים טְעוּנִים אֹרֶז וְחִמָּה לְשֵׁם לְאֵלּוּ, וְכָל הַמְדַבֵּר בְּאֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (ישעיה מג כב) ׳וְלֹא אוֹתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב׳ [הוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן (קכ״ח) [קכ״ה] (ד״ה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(עב) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז): **כב** (עג) מוֹכֵחַ מֵהַגָּהוֹת מֵימוֹנִיּוֹת (תפלה פי״א אות א) וּפְשׁוּט: (עד) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כא): (עה) אֲחֵרוֹנִים: (עו) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כב) בְּשֵׁם (הַדְּרִישָׁה) [דְּרִשׁוֹת מַהֲרַ״שׁ] (מגרשסט, סי׳ תלב):

א (ס) בֵּית יוֹסֵף סִימָן קכ״ה (ד״ה ולאחר שיסיים): (ז) טוּר: (ג) פְּרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״א): (ד) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק א) וּפְרִי מְגַדִּים (שם): (ה) אֵלִיָּה רַבָּה (שם).

(ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ז) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) וּפְרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״א) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני קדיש ועניית אמן ס״ה): (י) טוּר: (יא) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ואני תמה): (יב) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובסידור הרב כתוב בפת״ח.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah